

Beszámolók ◦ Szemlék ◦ Közlemények

NEMZETKÖZI SZERVEZETEK

Az IFLA középtávú programja

Az IFLA *International Federation of Library Associations = Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége*) 1976. augusztusi Lausanne-i 42. Közgyűlésén az érdeklődés középpontjában a Programfejlesztő Csoport által összeállított és a közelmúltban közreadott középtávú IFLA program végrehajtásának kérdése áll.

Az IFLA 1963. évi, *A világ könyvtárai* elnevezésű, hosszútávú programjának közreadása óta a körülmények sok vonatkozásban megváltoztak. Nagymértékben megnőtt azoknak az országoknak a száma, amelyekben megindult az aktív könyvtárfejlesztés és széles körben elismerték már a könyvtáraknak – mint az országos tervezés és fejlesztés fontos elemeinek – jelentőségét a kulturális életben.

A számítógépek és más korszerű technikai eszközök alkalmazása a könyvtári munkában ugyancsak erősen megnövekedett.

Az IFLA szervezetében változást hozott, hogy az intézményi tagság bevezetésével számos könyvtár és intézmény közvetlenül is bekapcsolódott a Szövetség életébe; az IFLA szerepe a gyakorlati nemzetközi együttműködés szervezésében viszonylag fontosabbá vált, mint a gondolatok és tapasztalatok cseréjének fórumaként betöltött szerepe.

Az új körülmények kapcsán felmerült követelmények tették szükségessé az új program kidolgozását és az IFLA szervezetének megváltoztatását.

A középtávú program célja, hogy az IFLA Végrehajtó Tanácsát és egyéb szerveit segítse az 1980-ig terjedő időszak munkájának megtervezésében. A programnak nem célja azonban, hogy korlátozza könyvtárosok csoportjait gondolatok és tapasztalatok kötetlen cseréjében és megvitatásában: egyfelől kiemel ugyan egyes témákat, másfelől azonban természetesnek tartja azt is, hogy újabb igényeknek megfelelően egyéb kérdések is bekerül-

hessenek a programba. Pontosabb tervezésre elsősorban gyakorlati projektek és az azok végrehajtásával kapcsolatos titkársági és ügyviteli szolgáltatások, valamint más nemzetközi szervezetekkel folytatott együttműködés tere-
nén van szükség. A program elsősorban a szekciók és bizottságok indítványain alapszik, de magában foglal újabb tevékenységekre és némely esetben az ezek végrehajtásához szükséges új egységek létesítésére vonatkozó javaslatokat is.

A programon belül az egyes kérdések csoportosítása az IFLA javasolt új szervezeti felépítését követi, anélkül, hogy elébe vágna a szervezeti változások jóváhagyásának. A program bármely fejezetébe beiktatott feladatok tehát egyáltalában nem jelentik egyszersmind azt is, hogy azok bármelyik jelenlegi szekció vagy bizottság programjának részét képeznék. Minden fejezetben a jelenlegi helyzet és a megoldásra váró problémák rövid összefoglalása található, amit az IFLA-nak a program időszakában végzendő tevékenységére vonatkozó javaslatok követnek.

A program vázlatát az IFLA tagjai 1975 nyarán megkapták és azt az oslói közgyűlésen megvitaták. A jelenlegi szöveg elkészítéséhez a *Programfejlesztő Csoport (Programme Development Group)* figyelembe vette a Végrehajtó Tanács 1975 augusztusában és októberében tett néhány javaslatát.

A PROGRAM TEMATIKAI ÖSSZEFOGLALÁSA

1. Az egész világot átfogó tagság és tevékenység kialakítása

- 1 Regionális csoportok kialakítása Ázsia, Afrika, Latin–Amerika és a Karib-tenger térsége számára.
- 2 Szaktanácsadás és támogatás a fejlődő országok számára könyvtári szolgáltatásaik tervezéséhez és fejlesztéséhez.

1.3 A könyvtárfejlesztés nagyobb állami támogatásának előmozdítása.

.4 Az UNESCO-tól és egyéb szervektől származó anyagi támogatás megfelelő irányítása a könyvtárak és könyvtári szervezetek fejlesztését célzó gyakorlati tervek megvalósítására.

.5 Könyvtáros egyesületekkel egyáltalában nem vagy csak részben rendelkező országok állami szerveinek vagy egyéni intézményeinek serkentése az IFLA-ban való közreműködésre.

.6 A fejlődő országok számára nagyobb szerep biztosítása az IFLA-ban.

.7 IFLA közgyűlések tartása Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában.

2. A szakma valamennyi ágának képviselője

.1 A szavazati jogot és a tagdíjakat meghatározó alapszabályok revíziója.

.2 A szekciók alapszabályainak kidolgozása az intézményi tagok státusának elismerése mellett.

.3 Az IFLA egyes szekciói és a vonatkozó szakterület nemzetközi egyesületei közötti kapcsolatok lehetőségeinek vizsgálata; a kölcsönös előnyöket szolgáló kapcsolatok létrehozása.

.4 Új szervezeti felépítés kialakítása a szakmai tevékenység összehangolásának és ésszerű megszervezésének érdekében; szükség esetén állandó szakmai egységek létrehozása.

3. Együttműködés egyéb szervezetekkel

Az UNESCO-val és egyéb nemzetközi szervezetekkel folytatott együttműködés elmélyítése és kiterjesztése, különösen a könyvtárak, levéltárak és dokumentációs szolgáltatások egységes szemléletű szervezése érdekében.

4. Szakmai tevékenység könyvtártípusok szerint

4.1 Nagy általános, tudományos, akadémiai és kutatóintézeti könyvtárak

4.11 Általános kérdések

.111 A nagy tudományos könyvtárak szerepe az országos információs rendszerben.

.112 Különböző funkciójú vagy többféle gyűjteménnyel rendelkező nagykönyvtárak igazgatása.

.113 Nagy gyűjtemények tárolása, közös raktárak.

4.12 Nemzeti könyvtárak

.121 Nemzetközi könyvtárak nemzetközi együttműködése.

.122 A fejlődés különböző szakaszaiban lévő országok nemzeti könyvtárainak funkciója.

.123 Nemzeti könyvtárak szervezése és fejlesztése fejlődő országokban.

.124 A Nemzeti Könyvtárak Statisztikai Központja működésének továbbvitele.

4.13 Egyetemi könyvtárak

.131 Egyetemi könyvtárak szervezése, különös tekintettel a központi könyvtár és a tanszéki vagy intézeti könyvtárak kapcsolatára.

.132 A fejlődő országok egyetemi könyvtárainak problémái és szerepük az országos rendszerben

4.2 Általános nyilvános könyvtárak a nagyközönség szolgálatában

4.21 Közművelődési könyvtárak

.211 A közművelődési könyvtárak szerepe a felnőttoktatásban.

.212 Közművelődési könyvtárak szervezése és fejlesztése fejlődő országokban.

.213 Közművelődési könyvtári munka falun.

.214 Közművelődési könyvtárak együttműködő országos hálózata.

.215 Közművelődési könyvtárak gépesítése.

.216 Audiovizuális eszközök kezelése és használata közművelődési könyvtárakban.

.217 Országos és regionális tanácsadó és technikai segítséget nyújtó központok közművelődési könyvtárak szolgálatára.

4.22 Gyermekkönyvtárak és iskolai könyvtárak

.221 Gyermekkönyvtári szolgáltatások falun.

.222 Fejlődő országok gyermekkönyvtárainak támogatása.

.223 A gyermekirodalom nemzetközi áttekintése.

.224 Az iskolai könyvtár mint forrásközpont.

.225 Egy iskolarendszer könyvtárainak központi irányítása.

.226 Az iskolai könyvtárak mint a közművelődési könyvtárak országos hálózatának része.

.227 Iskolai könyvtárosok szakmai oktatása.

4.23 Kórházi stb. könyvtárak

- .231 Kórházi és hasonló könyvtári szolgáltatások nemzetközi összehasonlító vizsgálata.
- .232 Olvasóeszközök fogyatékosok és hátrányos helyzetben lévő személyek számára.
- .233 Könyvtári szolgáltatások vakok számára.
- .234 Biblioterápia.
- .235 Regionális tanfolyamok kórházi könyvtárosok számára.
- .236 Orvosi könyvtárakkal folytatott együttműködés lehetőségei.

4.3 Szakkönyvtárak

- .31 Gépesített információkeresést, szelektív információterjesztést, folyamatos tájékoztatást végző könyvtárak szervezése; speciális dokumentumfajták gyűjtése és kezelése.
- .32 Különböző szakterületek együttműködő könyvtári hálózatai, központi katalógusok készítése stb.
- .33 Szakkönyvtárak hozzájárulása saját szakterületük irodalmának bibliográfiai számbavételéhez.
- .34 Néhány nagyobb szekcióból álló Szakkönyvtári Osztály szervezése, amelyben helyet kaphatnak a már működő szakkönyvtári részlegek és amelyben a nemzetközi szakmai egyesületekkel folytatandó együttműködés koncentráliódik.

5. Szakmai tevékenység tevékenységi típusok szerint

5.1 Bibliográfiai számbavétel

5.11 Az UBC program (Universal Bibliographic Control = Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel)

- .111 Együttműködés más érdekelt intézményekkel a bibliográfiai címléírás szabványosításában.
- .112 Nemzetközi konferencia szervezése a nemzeti bibliográfiák szabványosítása tárgyában; kapcsolattartás a nemzeti bibliográfiai intézmények között.
- .113 Az előbbieket előkészítésére:
  - a nemzeti bibliográfiák áttekintésének befejezése, a kötelempéldány rendelkezések és a nemzeti bibliográfiák anyaggyűjtését szolgáló egyéb módszerek vizsgálata.
- .114 Regionális értekezletek a nemzeti bibliográfiák fejlesztésének és a nemzetközi szabványok alkalmazásának biztosítására.

- 5.115 Gépesített bibliográfiai rendszerek szakembereinek értekezletei és nemzeti bibliográfiák cserehálózata kiépítési lehetőségének vizsgálata.
- .116 Testületi szerzők címléírasi elveinek új megállapítása.
- .117 Általános ISBD (International Standard Bibliographic Description = Nemzetközi Bibliográfiai Címléírasi Szabvány) és speciális szabványok kidolgozása régi könyvekre, térképekre, zeneművekre és egyéb nem könyvjellegű dokumentumokra.

5.12 Egyéb bibliográfiai feladatok

- .121 A BSO (Broad System of Ordering = Átfogó Tárgyköri Osztályozás) eredményeinek vizsgálata, tekintettel egy nemzetközi osztályozási rendszer kidolgozására.
- .122 Retrospektív bibliográfiák készítésének elősegítése és a Gesamtkatalog der Wiegendrucke (Az ősnymtatványok összesített katalógusa) munkáinak befejezése.

5.2 Az információk egyetemes hozzáférhetősége

- .21 A nemzeti irodalmi termés átfogó gyűjteményei kialakításának előmozdítása.
- .22 Különleges dokumentumfajták beszerzésével, bibliográfiai számbavételével és használatával kapcsolatos ismeretek és tapasztalatok terjesztése.
- .23 Csereközpontok egész világot átfogó hálózatának felépítése és hatékony működésének elősegítése az alábbi eszközökkel:
  - kézikönyvek és bibliográfiák kiadása,
  - az UNESCO nemzetközi csere-megállapodásaihoz való csatlakozás előmozdítása,
  - a fejlődő országokkal, illetve az azok között lebonyolítandó csere vizsgálata,
  - a cserestatistika ésszerűsítése és szabványosítása,
  - a könyvcseré és a könyvtárközi kölcsönzés összefüggéseinek vizsgálata,
  - a csere kiterjesztése reprográfiai termékekre.
- .24 Országos központok létesítésének előmozdítása könyvcseréhez és a fotómásolatok cseréjéhez.
- .25 Nemzetközi központ létesítése az információk egyetemes hozzáférhetőségének előmozdítására nemzetközi cserével, fotómásolatokkal és a könyvtári állomány tartalmát közvetítő új technikai eszközökkel.

5.26 A könyvtárak és a reprográfiai kiadói szervek közötti együttműködés feltételeinek megteremtése ritka könyvek és dokumentumok reprodukciója és sokszorosítása érdekében.

.27 A könyvtári szempontok érvényesítése a szerzői jogi rendelkezésekben, különös tekintettel a könyvtári másolásra és az elektronikus adattárolásra.

5.3 Oktatás és kutatás

5.31 Oktatás

.311 A könyvtárosképzés alapelveinek kidolgozása.

.312 Korszerű tanterv kidolgozása a könyvtárosképzés számára.

.313 Nemzetközi könyvtárosképző tanfolyamok támogatása.

.314 Az egyes országok kialakult szakképesítési és minősítési rendszereinek közös nevezőre hozása, egységes alapelvek megteremtése.

.315 Könyvtárosok és könyvtáros hallgatók nemzetközi csereprogramja.

5.32 Kutatás

.321 Az egyes országok könyvtári kutatási terveinek összehangolása.

.322 Közreműködés az UNESCO könyvtártudományi kutatási nyilvántartásában.

.323 Összehasonlító könyvtári kutatási módszerek vizsgálata.

.324 Több nyelvű terminológiai problémák vizsgálata.

5.4 Vezetés és technológia

5.41 Vezetés

.411 Az országos tervezés módszereinek tanulmányozása és az országos könyvtári rendszerek összehasonlító vizsgálata, beleértve a jogszabályi alapokat és a könyvtárpolitika kapcsolatait a kormány általános politikájával és az országos tervekkel.

.412 Megfelelő fórum biztosítása az IFLA szervezetében a tervezés és vezetés tanulmányozására.

.413 A könyvtári statisztikát és az idevágó terminológiát érintő munka kiterjesztése.

5.42 Technológia

.421 Általános kérdések

.421.1 Felhasználók megbízása jelentések készítésére új rendszerekről és technikai eszközökről.

.421.2 Technológiai információszolgálat szervezése könyvtárosok számára.

.421.3 Az új technikai eszközök alkalmazásával kapcsolatos könyvtári szükségletek meghatározása és továbbítása a gyártó vállalatoknak.

.422 Épület és felszerelés

.422.1 Könyvtáreépületekkel kapcsolatos szükségletek a fejlődő országokban.

.422.2 Könyvtáreépületek, raktárrendszerek, gépesített szállító berendezések tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos információk központ létesítése.

.423 Reprográfia, távközlés, új információhordozók

.423.1 Új információhordozók hatása a könyvtárakra.

.423.2 Telex, televízió és telefakszimile könyvtári alkalmazása.

.424 Konzerválás

Együttműködés állománymegőrzésben érdekelt más szervezetekkel a következő téren:

a kutatások koordinálása,

tapasztalatcsere értekezletek szervezése,

e téren működő intézményekről szóló információk és bibliográfiai információk közreadása,

a konzerválásra vonatkozó szabványok és ajánlások kidolgozása, beleértve a tárolás, kiállítás és másolás feltételeit,

restaurátorok és helyreállítási feladatokkal megbízott könyvtárosok oktatása.

.425 Információfeldolgozás

.425.1 Átfogó jelentések készítése az elektronikus adatfeldolgozás fejlődési irányzatairól.

.425.2 Korszerű adatfeldolgozó rendszerek alkalmazása könyvtárakban.

.425.3 Szabványok kidolgozása mágnesszalagos rekordok formátumára, jelkészleteire és hasonlókra.

/The IFLA Medium-Term Programme. A summary = IFLA Journal, 2. köt. 2. sz. 1976. p. 87-92./

Ford.: Dezső Zsigmondné

